

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนและเงื่อนไขที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนครรชชของวิทยาคม (วัดโขดไต้) ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

1. สนามวิจัย
2. ผู้ให้ข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล
6. การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

สนามวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ สนามที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนนครรชชของวิทยาคม (วัดโขดไต้) กองการศึกษา เทศบาลนครรชชของ ปีการศึกษา 2555

ผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ผู้ปกครอง จำนวน 10 คน ผู้บริหาร จำนวน 1 คน คณะครู จำนวน 8 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 25 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และจากความสะดวกในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย ผู้นำทางศาสนา ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดโขดไต้ ที่โรงเรียนตั้งอยู่ ผู้นำชุมชน ได้แก่ บุคลากรหลักในชุมชน และตัวแทนชุมชน ในการร่วมจัดการศึกษา ผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรเล่าเรียนศึกษาในโรงเรียนนครรชชของวิทยาคม (วัดโขดไต้) และมีความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับโรงเรียน ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนนครรชชของวิทยาคม (วัดโขดไต้) คณะครู ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนนครรชชของวิทยาคม (วัดโขดไต้) โดยเลือกมาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 คน จำนวน 8 กลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) สำหรับสัมภาษณ์ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และ คณะครู โดยแต่ละแบบจะมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึกสองส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารงานวิชาการตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารงานวิชาการ โดยเปิดโอกาสให้ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหารและคณะครู ได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึกได้อย่างอิสระ มีการพูดคุยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจนเกิดความไว้วางใจ ที่จะเปิดเผยข้อมูลความจริงให้รู้

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการศึกษา 3 แบบ คือ การศึกษา ข้อมูลเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (In-Depth Semi-Structure Interview) และการจัดกลุ่มสนทนาของผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร การทบทวนกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก กึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) มีขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารงานวิชาการ นำมากำหนดแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยามและเป็นแนวทางในการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

2.2 สร้างแนวคำถามสัมภาษณ์ พร้อมส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, ดร.สมุทร ชำนาญ และ ดร.สุวรรณา พงษ์ศรีสุภกร เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ว่า ข้อคำถามมีความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์หรือไม่

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เชิญผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน ได้แก่ นายปรีชา เพ็ชรฉกรรจ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนาตาขวัญ, นายปัญจนอง วงศ์บุปผา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตะพงนอก, นายกัมพล แสงพงษ์พิทยา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเนินพระ และนายธีรรัตน์

สุภาภรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านมาบตาพุด ซึ่งได้รับการรับรองคุณสมบัติจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีประสบการณ์ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานความสัมพันธ์กับชุมชนมาเป็นเวลานาน มาประชุมร่วมกันเพื่อรับทราบ และให้ข้อมูล ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน และเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชน ต่อการบริหารงานวิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยเลือกใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะบรรยายรายละเอียด และการหาข้อมูลลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน และเงื่อนไข การมีส่วนร่วมของชุมชน ต่อการบริหารงานวิชาการ ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

สำหรับความเชื่อถือได้ และความถูกต้องของข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มานี้ ขึ้นอยู่กับขั้นตอนหรือกระบวนการศึกษาที่มีระเบียบแบบแผนและมีกฎเกณฑ์ ตามที่เบญญา ยอดคำเนิน (2544) กล่าวถึงดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเทคนิคที่ผู้วิจัยได้ใช้สัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามในแต่ละหัวเรื่องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าว่าจะซักถามเรื่องใดบ้างและพยายามซักถามให้ได้ครบตามที่กำหนด นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความรู้สึก ความเห็นเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ ความเชื่อถือได้จึงขึ้นอยู่กับวิธีเลือกตัวอย่าง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน
2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นเทคนิคที่ผู้วิจัยนำมาใช้สังเกตลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน และเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชน ต่อการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาประกอบการอธิบายตีความหมายหรือแปลผลข้อค้นพบร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก นอกจากนี้ เทคนิคการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมนี้ ตัวผู้วิจัยเองถือเป็นเครื่องมือของการศึกษา เชิงคุณภาพ เพราะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต ดังนั้น ในประเด็นความตรงของเครื่องมือที่ใช้ (Instrumental Validity) ในการศึกษานี้ ทำได้โดยผู้วิจัยระลึกเสมอว่าจะต้องสังเกตอย่างเที่ยงตรง ปราศจากอคติ เพื่อความเชื่อถือได้และความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการจดบันทึก

การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนข้อมูลเอกสาร การวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์
การสนทนากลุ่ม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปความตามประเด็นสำคัญ

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University